

ПРОТОКОЛ № 1/2014

от заседанието на
Националния съвет по въпросите на социалното включване към Министерския
съвет,
проведено на 1 април /вторник/ 2014 г.
от 15:00 ч. в зала № 2 в сградата на МТСП

На 1 април 2014 г., от 15:00 до 16:30 ч. в сградата на Министерството на труда и социалната политика, в зала № 2, се проведе заседание на Националния съвет по въпросите на социалното включване към Министерския съвет.

На заседанието присъстваха следните членове на Съвета:

1. Лазар Лазаров – заместник-министър на труда и социалната политика;
2. Кирил Желев – заместник-министър на финансите;
3. Васил Маринов – заместник-министър на вътрешните работи;
4. Ангел Величков – заместник-министър на външните работи;
5. Мукадес Налбант – заместник-министър на образованието и науката;
6. Мая Тодорова – заместник-министър на младежта и спорта;
7. Бисер Петков – управител на Националния осигурителен институт;
8. Ангел Ангелов – изпълнителен директор на Агенцията по заетостта;
9. Минчо Коралски – изпълнителен директор на Агенцията за хората с увреждания;
10. Румяна Михайлова – изпълнителен директор на Изпълнителна агенция „Главна инспекция по труда“;
11. Станчо Ставрев – заместник-кмет на община Тунджа, Национално сдружение на общините в Република България;
12. Асия Гонева – Конфедерация на независимите синдикати в България;
13. Нонка Каменова – Конфедерация на труда „Подкрепа“;
14. Йорданка Велинова – Българска стопанска камара;
15. Цветан Симеонов – Българска търговско-промишлена палата;
16. Емануил Паташев – Каритас България;
17. Мария Желязкова – Европейска анти-бедност мрежа – България;
18. Нели Петрова-Димитрова – Институт по социални дейности и практики;
19. Елка Налбантова – Фондация „За нашите деца“;
20. Георги Богданов – Национална мрежа за децата;
21. Мария Прохаска-Николова – Сдружение „Гаврош“;
22. Христо Григоров – Български червен кръст;
23. Соня Владимирова – Българска асоциация за лица с интелектуални затруднения.

Присъстваха и:

1. Янита Манолова – Агенция за социално подпомагане;
2. Емине Гюлестан – Министерство на външните работи;
3. Мария Спасова – Министерство на външните работи;
4. Ива Маркова – Министерство на регионалното развитие;
5. Александър Несторов – Министерство на младежта и спорта;

6. **Ирена Каракачанова** – Министерство на младежта и спорта;
7. **Елвира Фотева** – Министерство на здравеопазването;
8. **Силвета Папазян** – Национален алианс за социална отговорност;
9. **Таня Цветкова** – Национална мрежа за децата;
10. **Надежда Тодоровска** – Български червен кръст.

Присъстваха още:

1. **Елена Кременлиева** – директор на дирекция „Социално включване“, Министерство на труда и социалната политика;
2. **Тонислава Сотирова** – началник на отдел в дирекция „Социално включване“, Министерство на труда и социалната политика и секретар на Съвета;
3. **Илиян Илиев** – държавен експерт в дирекция „Социално включване“, Министерство на труда и социалната политика;
4. **Ася Илиева** – старши експерт в дирекция „Социално включване“, Министерство на труда и социалната политика;
5. **Анелия Желева** – младши експерт в дирекция „Социално включване“, Министерство на труда и социалната политика.

Заседанието беше открито в 15:00 ч. от г-н Лазар Лазаров, заместник-министър на труда и социалната политика при следния дневен ред:

1. Обсъждане на проект на Национален социален доклад на Република България за 2013-2014 г.

Поканата и всички материали бяха предоставени по електронен път, съгласно чл. 5, ал. 3 от ПУДНСВСВ.

По дневния ред:

1. Обсъждане на проект на Национален социален доклад на Република България за 2013-2014 г.

Заседанието бе открито от г-н Лазар Лазаров, който приветства участниците и благодари на всички за активното им участие и принос в процеса на разработване на проекта на Националния социален доклад на Република България за 2013-2014 г. Той подчерта, че в документа е направен важен преглед на ключови реформи и мерки в областта на социалното включване, пенсиите, здравната и дългосрочната грижа, които са реализирани и които предстоят да бъдат предприети в периода 01.07.2013 г. – 30.06.2014 г. Подчертано бе, че осигуряването на достъп до социална защита на младите безработни лица като специфична целева група е тематичен фокус на доклада. Това е особено важно, предвид факта, че насърчаването на младежката заетост е ключов приоритет в политическия дневен ред, както на европейско, така и на национално ниво. Изказването на г-н Лазаров бе последвано от презентацията на г-н Илиян Илиев, държавен експерт в дирекция „Социално включване“, който представи проекта на Националния социален доклад. По време на презентацията бяха посочени европейския и национален контекст, основната цел на стратегическото докладване в областта на социалната политика, актуалното състояние по отношение на постигането на Националната цел в областта на борбата с бедността и социалното изключване, основни мерки и реформи в сферата на социалното включване, пенсиите, здравната и дългосрочната грижа.

Г-н Лазаров набеляза и предстоящите стъпки след обсъждането на Доклада от Националния съвет по въпросите на социалното включване към Министерския съвет –

публикуване за обществено обсъждане, междуведомствено съгласуване, разглеждане от Министерския съвет и представяне пред Европейската комисия.

След направеното въведение по съдържанието и целите на Националния социален доклад на Република България за 2013-2014 г. бе поставено началото на дискусиата, като думата бе дадена на участниците за мнения и коментари.

Г-н Цветан Симеонов (*Българска търговско-промишлена палата*) изрази своята принципа подкрепа за проекта на Доклада, като отбеляза, че поставянето на тематичен фокус върху младите хора е от изключително важно значение. Като недостатък на документа биха могли да се посочат недостатъчните данни за ефекта от предприетите мерки. В своето изказване г-н Симеонов представи накратко изготвените от Българска търговско-промишлена палата „Анализи на тристранното сътрудничество” и подчерта необходимостта от разработване на методика за определяне на минималния осигурителен доход по икономически дейности и група професии, която да включва икономически показатели и критерии. Посочено бе също, че е необходимо да бъде направена легална дефиниция на понятията „браниш” и „отрасъл”.

Последва изказване на г-н Христо Григоров (*Български червен кръст*), който подчерта, че Български червен кръст е участвал активно в процеса на разработване на документа. Той отбеляза също, че по отношение на здравната грижа и по-конкретно споменатата в проекта на Доклада Стратегия за развитие на спешната медицинска помощ в Република България 2014 – 2020 г. е необходимо да бъде осигурен широк достъп до нея с цел запознаване на заинтересованите страни. Изказването на г-н Григоров бе допълнено от г-жа Надежда Тодоровска (*Български червен кръст*), която подчерта необходимостта от добавяне в проекта на Доклада на информация за Програмата „Разпределяне на храни от интервенционните запаси на Европейския съюз за най-нуждаещи се лица”, която е определяна като успешен пример за адекватно и навременно подпомагане на най-уязвимите лица и групи от населението. Тези предложения се съдържат и в постъпилото официално писмено становище.

Думата бе взета от г-жа Асия Гонева (*Конфедерация на независимите синдикати в България*), която отправи няколко критични бележки по проекта на документа. Тя отбеляза, че съществува противоречие между отбелязаното намаляване на риска от бедност сред определени групи от населението и същевременно нарастване на риска от бедност от гледна точка на индикатора за материалните лишения. По отношение на намаляването на дела на хората над 65 години, живеещи в бедност, е необходимо да се изяснят причините, стоящи в основата на тази тенденция, сред които намаляването на населението. Друга критична бележка бе свързана с отсъствието в проекта на Доклада на понятията „производителност на труда”, „минимална работна заплата” и „работещи бедни”. По отношение на достъпа до качествени и ефективни социални услуги, г-жа Гонева отбеляза, че са изброени само програми и стратегии и няма доказателство за ефективността на тези услуги. Посочено бе, че не съществува регламентирана дефиниция на термина „деинституционализация”. Отбелязано бе също, че в проекта на документа не са посочени мерки за предоставяне на адекватни и устойчиви социални плащания. Във връзка с програмите за стаж и заетост на младите хора, г-жа Гонева акцентира върху необходимостта от поставянето на фокус върху започването на първа работа и придобиване на самочувствие от страна на младежите, а не върху възможността за получаване на обезщетение. По отношение на информацията в проекта на Доклада, касаеща борбата с дискриминацията, бе уточнено, че е необходимо да бъдат включени примери за конкретни мерки, насочени към осигуряването на достъпна среда и архитектура за хората с увреждания. В края на своето изказване г-жа Гонева коментира раздела, касаещ осигуряването на адекватни и устойчиви плащания. Посочено бе, че представената информация представлява преразказ на предприетите промени в нормативната уредба в тази област.

Г-н Лазаров направи уточнение, че все пак следва да се има предвид характера на Националния социален доклад и не следва да се възлагат функции и задачи, които не

са му присъщи. Отбелязано бе също, че голяма част от дейностите и мерките са отчетени в други секторни документи, програми и стратегии, включително и Националната програма за реформи на Република България (2014-2020 г.).

Последва изказване на *г-жа Мая Тодорова (заместник-министър на младежта и спорта)*. Г-жа Тодорова изрази подкрепа за проекта на документа и отбеляза, че всички направени предложения и бележки от страна на Министерството на младежта и спорта са коректно отразени.

Думата бе взета от *г-н Георги Богданов (Национална мрежа за децата)*, който отбеляза, че деинституционализацията е процес, който се провежда от дълго време, но от изключително важно значение е пренасочването на средствата от закритите специализирани институции към новите услуги. Посочено бе също, че липсва темата за детското и младежкото правосъдие в проекта на Доклада. Г-н Богданов коментира проблема, свързан с преждевременното отпадане от образователна система и нейната връзка с пазара на труда. Посочено бе, че около 10 000 деца годишно не попадат в образователната система, а около 18% от децата отпадат от училище. Също така, темата за бежанците следва да намери своето място в проекта на документа.

Последва изказване на *г-жа Нели Петрова-Димитрова (Институт за социални дейности и практики)*, която отбеляза като положителен момент наличието на тематичен фокус на проекта на Доклад, но същевременно подчерта, че липсва до голяма степен анализ на ефекта от предприетите мерки. Като друг недостатък бе посочено отсъствието на интегриран подход, обвързващ отделните системи и сектори – образование, заетост, социални услуги и др. Г-жа Димитрова отбеляза също, че от изключително важно значение е качеството на предоставяните услуги, но няма релевантни критерии за тяхната оценка.

Г-н *Станчо Ставрев (заместник-кмет на община Тунджа, Национално сдружение на общините в Република България)* изрази своята подкрепа за проекта на Доклада, като подчерта, че документът съдържа подробна информация за механизмите за социална закрила и има ценна аналитична стойност. Той сподели, че общините прилагат иновативен модел за създаване на защитена заетост посредством изпълнението на мерки за подкрепа чрез наставничество в реална работна среда, мотивационни обучения, подкрепа за преход към реалния пазар на труда. По отношение на съдържателната част на проекта на Доклад, г-н Ставрев предложи включването на допълнителна информация за Програмата „Разпределяне на храни от интервенционните запаси на Европейския съюз за най-нуждаещи се лица” и проекта „Обществени трапезарии”.

Думата бе взета от *г-жа Мария Желязкова (Европейска анти-бедност мрежа – България)*, която отбеляза, че проектът на Националния социален доклад на Република България за 2013-2014 г. представлява по-скоро описание на проекти и програми и като цяло липсва ясна политическа визия. Тя посочи като съществен проблем съотношението между трудови доходи и производителността на труда, както и липсата на информация относно данъчната и осигурителната система и сегментирането на трудовия пазар. Посочено бе, че понятието „работещи бедни” не фигурира в проекта на Доклада. По отношение на статистическите данни, г-жа Желязкова изрази мнение, че линията на бедност за страната се изчислява на основата на неадекватна методика. Изтъкната бе тясната връзка между демографските тенденции и социалните показатели, представлящи социалната ситуация, която следва да намери място в документа. По отношение на социалната икономика бе заявено, че създаването на благоприятна среда за развитие на модели и практики за социална икономика се нуждае от ясно и ефективно законодателство.

В отговор на коментарите на г-жа Желязкова г-н Лазаров уточни, че проектът на Доклад по никакъв начин не претендира да изчерпва всичко, предвид неговите функции и отчетен характер, обхващащи конкретни области на политиката.

Последва изказване на г-н Бисер Петков (*управител на Националния осигурителен институт*). Той отбеляза, че съдържанието се в проекта на Доклад мерки в областта на пенсиите са коректно отразени, каквато е и позицията в официалното писмено становище, получено преди датата на заседанието. В отговор на направените коментари обаче и с оглед придобиването на по-структуриран вид на документа в тази му част, г-н Петков пое ангажимент да бъде реструктурирана информацията, касаеща осигуряването на адекватни и устойчиви плащания, за да бъде в пълен синхрон с темата.

Последва коментар от г-жа Мариана Писарска (*Сдружение „Деца и юноши“*). Г-жа Писарска изрази мнение, че липсва аналитична част в проекта на доклада, който има предимно описателен характер. Тя подчерта, че проектът на документа съдържа само информация, но липсва оценка на напредъка по определени реформи и политики.

В отговора на коментара, направен от г-жа Писарска, г-н Лазаров отново направи уточнение, че проектът на Доклада обхваща определен, сравнително кратък период, който все още не е изтекъл, както и че конкретни въпроси/политики/реформи са обект на отделни и самостоятелни документи, където са разгледани и анализирани в много по-големи детайли.

Последва изказване на г-жа Мукаддес Налбант (*заместник-министър на образованието и науката*), която изрази подкрепа за проекта на документа и подчерта, че предвид неговата тема и цел, той не може да бъде изчерпателен и всеобхватен. Тя отбеляза, че към образованието като секторна политика и самостоятелна сфера винаги е имало много високи изисквания и очаквания. Посочено бе, че изпълняваните национални програми в областта на образованието имат конкретни цели, като усилията са насочени към оптимизация на училищната мрежа с цел осигуряване на достъп до съизмеримо по качество образование на всяко дете и ученик. Този процес има социален компонент, свързан с предоставянето на транспорт и осигуряването на хранене на учениците. Отбелязано бе, че не всички от помощните училища в страната ще бъдат закрити, а част от тях, като целта е те да бъдат оптимизирани. Г-жа Налбант акцентира върху значението на междусекторното сътрудничество, особено по отношение на детското и младежкото правосъдие, и избори редица органи и комисии като пример за такова взаимодействие. Друг аспект от изказването на г-жа Налбант бе свързан с подготовката, продължаващата квалификация и професионалното развитие на педагогическите кадри като решаващо условие за качествено образование. Тя посочи, че има ясна визия и че предстои приемането от Министерския съвет на Национална стратегия за развитието на педагогическите кадри (2014-2020 г.), чието публично обсъждане е показало пълната подкрепа за документа от всички заинтересовани страни. Тя предложи тази информация да бъде включена в проекта на Доклада.

Думата бе взета от г-н Минчо Коралски (*изпълнителен директор на Агенцията за хората с увреждания*). Той коментира, че хората с увреждания са специфична уязвима група и следва да бъдат разграничавани от понятието „уязвими групи“. Отбелязано бе, че социалното включване на хората с увреждания е отделна тема и затова присъствието ѝ в проекта на доклада не може да бъде само в обхвата на темата за борбата с дискриминацията. Г-н Коралски отправи и конкретна бележка по съдържанието на документа, а именно, че целта на Стратегията за дългосрочна грижа не е насочена към деинституционализация на грижата за възрастните хора и хората с увреждания и в тази връзка, трябва да се цитира точната формулировка на целта, съдържаща се в самата Стратегия.

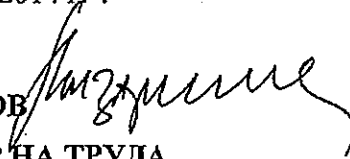
Последва изказване на г-жа Елена Кременлиева (*директор на дирекция „Социално включване“*) в отговор на направените коментари и бележки. На първо място, тя изясни и конкретизира целта, характера и предназначението на Националния социален доклад на Република България за 2013-2014 г., съгласно насоките на Европейската комисия. Тя уточни, че Докладът не е дългосрочен документ, който задава определени цели и приоритети. Той се базира на определена рамка и обхваща

отчетна информация за реализирани и предстоящи мерки в конкретен период. Отбелязано бе също, че приетата в началото на 2013 г. Национална стратегия за намаляване на бедността и насърчаване на социалното включване 2020 е изчерпателен документ, който съдържа дългосрочни мерки и обхваща всички секторни политики и сфери, свързани с бедността и социалното включване, сред които и младежкото правосъдие. Посочено бе, че по отношение на повдигнатата в рамките на заседанието тема за младежкото правосъдие, Пътната карта за изпълнение на Концепцията за държавна политика в областта на правосъдието за детето е приета извън периода, който проектът на Националния социален доклад обхваща. Тя уточни също, че пренасочването на средствата от закритите специализирани институции за предоставянето на нови социални услуги в общността се осъществява и няма проблем в тази посока. Подчертано бе, че този механизъм не се отнася за домовете за медико-социални грижи, които са управлявани от Министерство на здравеопазването. Всички нови услуги са предложени за финансиране през новата бюджетна година – 2015. По отношение на индикаторите за бедност и социално включване, г-жа Кременлиева отбеляза, че те са част от общите показатели на Европейската общност за проследяване на напредъка на страните за намаляването на бедността и социалното изключване. Основен източник на статистически данни е ежегодно провежданото наблюдение „Статистика на доходите и условията на живот“ (EU-SILC). По отношение на индикатора, свързан с материалните лишения, следва да се има предвид, че те показват субективната оценка и личните нагласи на лицата и домакинствата относно възможностите за удовлетворяване на отделни потребности. Сам по себе си този индикатор не показва бедността. Във връзка с повдигнатата тема за качеството на социалните услуги, г-жа Кременлиева съобщи, че е сформирана работна група за разработване на Закон за социалните услуги с цел постигане на по-висока ефективност и ефикасност на услугите и подобряване на тяхното качество.

В края на заседанието г-н Лазаров подчерта, че мненията на всички участници са изключително важни и всички предоставени бележки и коментари ще бъдат взети предвид при подготовката на финалния вариант на Доклада. Взето бе решение в срок до 02.04.2014 г. да бъдат изпратени писмените становища в подкрепа на изразените по време на заседанието мнения и предложения от членовете на Националния съвет по въпросите на социалното включване, както и от членове, които не са имали възможност лично да присъстват на заседанието.

Заседанието на Националния съвет по въпросите на социалното включване към Министерския съвет бе закрито от г-н Лазаров.

ПРИЛОЖЕНИЕ: Приложение № 1 „Становища на членовете на Националния съвет по въпросите на социалното включване към Министерския съвет по проекта на Национален социален доклад на Република България за 2013-2014 г.”.

ЛАЗАР ЛАЗАРОВ
ЗА МИНИСТЪР НА ТРУДА
И СОЦИАЛНАТА ПОЛИТИКА

07.05.2014 г.
София

Приложение № 1 към Протокол № 1/2014 от заседанието на Националния съвет по въпросите на социалното включване към Министерския съвет

1 април 2014 г., 15:00 ч., зала № 2 в сградата на МТСП

Становища на членовете на Националния съвет по въпросите на социалното включване към Министерския съвет по проекта на Националния социален доклад на Република България за 2013-2014 г.

1. Васил Маринов – заместник-министър на вътрешните работи

В предоставеното становище Министерство на вътрешните работи съгласува без бележки и предложения проекта на Националния социален доклад на Република България за 2013-2014 г.

2. Илия Ангелов – заместник-министър на правосъдието

В предоставеното становище от Министерство на правосъдието няма конкретни бележки и предложения по проекта на Националния социален доклад на Република България за 2013-2014 г.

3. Бисер Петков – управител на Национален осигурителен институт

В полученото становище се подчертава, че представената от Националния осигурителен институт информация, касаеща предприетите мерки в областта на пенсиите, е включена и точно отразена в проекта на Доклада, както и че са спазени Насоките за стратегическото социално докладване за 2014 г. В становището няма бележки и коментари по проекта на документа.

4. Цветан Симеонов – председател на Българска търговско-промишлената палата

В изпратеното становище се посочва, че Българската търговско-промишлена палата (БТПП) принципно подкрепя проекта на Националния социален доклад на Република България за 2013-2014 г., като е отбелязано, че той може да бъде допълнен с по-детайлна оценка за различните мерки в социалната сфера, наблюдайки на тяхната ефективност. Като приложение към становището е представена информация за минималните осигурителни прагове – резултати от анализ на БТПП и позиция относно минималната работна заплата.

5. Национално сдружение на общините в Република България

В предоставеното становище се подчертава, че въпреки че проектът на Националния социален доклад на Република България за 2013-2014 г. съдържа подробна информация за механизмите на социална закрила и социално включване, е необходимо по-подробно да бъдат отчетени ангажиментите и приносът на местната власт и неправителствения сектор в процеса на реализиране на социалната политика:

- През периода, който визира Докладът, общините в Република България приключиха реализацията на своите проекти по Схема за предоставяне на

безвъзмездна финансова помощ „Нови възможности” по Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси”. Осигури се устойчивост на дейността на новосъздадените социални предприятия, в които се прилага принципът на защитената заетост като иновативна форма на социална интервенция. Тъй като Докладът трябва да съдържа нови тенденции в механизмите за социална закрила и социално включване, този процес следва също да бъде отразен.

- Програмата „Разпределяне на храни от интервенционните запаси на Европейския съюз” е един от най-мощните инструменти за подкрепа на хората от уязвими групи. Тя е отличен пример на споделени отговорности и ангажменти на структурите на държавната власт, Българския червен кръст и общините по отношение на най-бедната част от населението.
- Програма „Обществени трапезарии” на Фонд „Социална закрила” е важен механизъм за социална закрила и социално включване на най-уязвимите групи. В периода бяха финансирани нови проекти, с което значително се увеличиха както броят на бенефициентите по програмата, така и броят на потребителите на тази услуга. Предлага се Програма „Обществени трапезарии” и останалите механизми на финансиране от Фонд „Социална закрила” на МТСП да бъдат включени в основната част на Доклада с информация за броя на финансираните проекти, потребителите на услуги и за усвоените средства. Да бъде отчетено също и значителното увеличаване на капацитета на услугата „Обществена трапезария” през периода.

С оглед на тези предложения към становището е представено Приложение № 1 „Редакционни бележки и предложения по Националния социален доклад на Република България за 2013-2014 г.:

Стр. 18

„С цел разширяване на условията за активно включване на уязвими групи от обществото и постигане на гъвкавост и сигурност в заетостта, Правителството одобри **План за действие по социална икономика за периода 2014-2015 г.** (с Решение на МС № 43 от 30.01.2014 г.). Той е приет в изпълнение на **Националната концепция за социална икономика** и съдържа мерки, които в следващите две години ще допринесат за по-добра среда за развитие на субектите на социалната икономика, ще повишат разпознаваемостта на социалните предприятия, както и ще насърчат социалните иновации. Изпълнението на Плана ще способства за повишаването на заетостта и жизнения стандарт на уязвимите групи.”

Допълнение и коментар: Да се включат отчетени резултати след приключване на проектите по схема „Нови възможности”, като: брой действащи общински социални предприятия; брой лица, назначени на принципа на защитената заетост и други данни за устойчивостта на разкритите социални предприятия и обхванатите в тях лица на защитена заетост.

Стр. 19-20

„- **Предучилищно възпитание и подготовка:**

От учебната 2012/2013 година е въведена задължителна двегодишна предучилищна подготовка на децата от годината, в която навършат 5 години, до постъпването им в първи клас. По Националната програма „С грижа за всеки ученик”, модул „Осигуряване на допълнително обучение за деца от подготвителни групи” през

2013 г. се финансират над 500 проекта на детски градини и училища за допълнителна работа по адаптацията на деца в риск, особено такива, за които българският език не е майчин.”.

Допълнение и коментар: Осигуряване на средства от ДБ за безплатен транспорт за включване в групите за задължителна предучилищна подготовка на деца на 5-6 години. Съгласно промените в ЗНП; чл. 26, ал. 3 на децата и учениците, които подлежат на задължителна подготовка или задължително обучение в населено място, в което няма детска градина или училище, осъществяващи предучилищна подготовка в съответната подготвителна група или обучение в съответния клас, се осигурява безплатен транспорт от детска градина или училище в най-близкото населено място на територията на общината или на съседна община.

Стр. 20

„Прилаганата политика за осигуряването на равен достъп на учениците до образование в задължителна училищна възраст се изразява и в ежегодното актуализиране на списъците на средишните и защитените училища; осигуряването на стипендии за ученици над основно образование; допълнително финансиране на целодневна организация на учебния ден за учениците от първи до последен клас на прогимназията; безплатни учебници в основната степен на образование; прилагане на форми на училищно обучение/образование, различни от дневната и др.”.

Допълнение и коментар: Думата „прогимназията” да се замени с израза „основната степен на образование”, тъй като държавата осигурява механизми и възможност за допълнително финансиране на целодневна организация на учебния ден за тази група ученици.

Стр. 20

„По ОП РЧР, по проект „Подобряване качеството на образованието в средишните училища чрез въвеждането на целодневна организация на учебния ден” се финансират допълнителните дейности за реализирането на целодневната организация (хранене, транспорт и др.) в тези училища. Така се осигурява социална закрила на учениците, които пътуват до средишните училища и се намалява рискът от бедност и социално изключване поради ниско образование.”.

Допълнение и коментар: Да се коментира и проект „Успех”, който е насочен към децата в учебните заведения, които нямат средищен характер и има за цел да се осмисли свободното време на учениците в държавни и общински училища, включително и на ученици с идентифицирана нужда от специфична подкрепа, както и на ученици с риск от отпадане и/или прояви на агресия и/или насилие, чрез участие в извънкласни и извънучилищни дейности.

Стр. 32 – Анекс 1

„Разширяване на социалната услуга „Обществени трапезарии” за периода от 1 май до 31 декември 2013 г. С предоставените финансови средства беше осигурено допълнително предоставяне на храна на общо 9 714 лица за периода 1-6 май 2013 г. по време на Великденските празници.”.

Други предложения за допълнение към доклада:

- Осигуряване на ваучери за декодери на лица, получили целева помощ за отопление – брой лица, ангажиран финансов ресурс;
- Финансиране на здравните и трудовите медиатори с бюджет за делегирана дейност.

6. Христо Григоров – председател на Български червен кръст

В предоставеното писмено становище са направени следните предложения и коментари:

1. Предлага се в направлението „Напредък по изпълнение на Специфична препоръка № 3 на Съвета към България, в частта, свързана с Националната цел за намаляване на броя на живеещите в бедност с 260 хил. души до 2020 г.” да се добави:
 - *С оглед намаляване броя на хората, живеещи в бедност, бяха положени усилия и за хуманитарно подпомагане на най-уязвимите групи от населението. През 2013 г. бе реализирана програмата „Разпределяне на храни от интервенционните запаси на ЕС на най-нуждаещи се лица”, финансирана от Европейската комисия, Главна дирекция „Земеделие” и приложена от ДФ „Земеделие”. Тя се осъществи съгласно Наредба № 18 от 22.10.2007 г. на Министерство на труда и социалната политика, Министерство на здравеопазването и Министерство на земеделието и храните. За благотворителна организация – партньор по програмата бе избран БЧК, на който бе възложено да приеме, съхрани, транспортира и раздаде хранителните продукти на крайните бенефициенти в цялата страна. През 2013 г. бяха доставени 16 165 745 кг. хранителни продукти, на обща стойност 34 417 343 лв. Право да получат хранителни помощи по програмата придобиха български граждани от следните 8 категории: лица, получавали целеви помощи за отопление от държавата, за отоплителен сезон 2012/2013 г.; лица, на които е отказано отпускане на целева помощ за отопление за отоплителен сезон 2012/2013 г. и чийто доход не надвишава официално определената линия на бедност за 2012 г.; неосигурени майки (осиновителки), получавали през предходната календарна година месечни помощи за отглеждане на дете до една година по реда на чл. 8, ал. 1 от Закона за семейни помощи за деца; лица, получавали през предходната календарна година месечна добавка за отглеждане на дете с увреждания, по реда на чл. 8д от Закона за семейни помощи за деца; семейства, получили през предходната календарна година еднократна целева помощ за покриване на част от разходите в началото на учебната година, по чл. 10а от Закона за семейните помощи за деца; лица, полагащи грижи за хора с увреждания, участвали през предходната календарна година в дейност „Личен асистент” по Националната програма „Асистенти за хора с увреждания”; лица, подпомогнати през предходната календарна година с еднократна помощ съгласно чл. 16 от Правилника за прилагане на Закона за социално подпомагане; ветерани от войните по смисъла на Закона за ветераните от войните, чийто доход не надвишава официално определената линия на бедност за 2012 година.*

В изготвените от Агенцията за социално подпомагане списъци с правоимащи бенефициенти попаднаха 332 791 нуждаещи се лица.

2. По т. 3 е обърнато внимание, че до този момент няма публикувана за обществено обсъждане Стратегия за развитие на спешната медицинска помощ в Република България 2014-2020, за да бъдат направени адекватни предложения към нейните текстове.

7. Емануил Паташев – генерален секретар на Каритас България

В предоставеното становище е поставен акцент върху ползотворността от проведените работни срещи. Отбелязано е, че представител на „Каритас България” е участвал във всички срещи, като направените бележки, коментари и предложения по проекта на Доклада са взети под внимание. В становището е направено по-общо предложение в проекта на документа да бъдат посочени и предизвикателствата, с които не са били адресирани през този период и които да залегнат като отправни точки за работа в бъдеще. Като основно предизвикателство е посочено липсата на адекватна интеграционна политика за бежанците и мигрантите и по-специално – липсата на регламентиран достъп до образователната ни система за деца и младежи бежанци.

8. Георги Богданов – изпълнителен директор на Национална мрежа за децата

В полученото становище са представени общи и конкретни коментари по проекта на Националния социален доклад на Република България за 2013-2014 г.

Общи коментари:

- *Национална мрежа за децата (НМД) приветства подробното описание на мерките и дейностите, предприети от втората половина на 2013 година по трите основни направления на европейския Отворен метод на координация по социална закрила и социално включване.*
- *Коментарите се базират на консултация, предприета от Секретариата на Мрежата, за целите на Доклада и настоящото становище е изготвено в резултат на получената обратна връзка от организациите-членове и други позиции и становища на НМД.*
- *Основните предложения касаят необходимостта от въвеждане на индикатори, които да проследяват ефективността на политиките и предприетите мерки и резултатите за децата и семействата или конкретните бенефициенти; гарантирането на устойчивостта и качеството на интегрираните услуги извън пилотните проекти и препоръки за ключови реформи, които следва да бъдат предприети.*

Конкретни коментари:

- *Необходимост от разработване на индикатори за проследяване на ефективността на социалните услуги и конкретните резултати за техните потребители: цитираните данни на стр. 11 от Доклада представят увеличение на броя на социалните услуги в общността, но не става ясно какво е качествено измерение на конкретните цифри. Същата констатация е валидна за няколко места в Доклада, където се отчитат преди всичко количествени показатели – например, младежите, напускащи специализирани институции (стр.12), мерките за активиране на неактивни лица (стр. 16), за насърчаване участието на жените на пазара на труда и осигуряване на достъп до обществени грижи (стр. 18) и др.*
- *Дефиниции, принципи и философия на процеса на деинституционализация: наблюдава се тревожна практика на мимикрия на деинституционализация като в закритите специализирани институции, особено в малки населени места, се разкриват по няколко резидентни услуги от нов тип в същата сграда. Приветстваме намеренията за разработване на Закон за социалните услуги като се надяваме прегледът и разработването и нови*

дефиниции, включително за това какво е услугата в общността да бъдат ключова част от него.

- Деинституционализация: предлага се текстът на стр. 12 да бъде допълнен с обявените намерения в рамките на Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“ за повече фокус върху превенцията, ранната интервенция и семейната подкрепа в рамките на действията, които предстои да бъдат предприети през следващия програмен период.
- Спешно разработване на механизъм за пренасочване на средствата: механизмът беше заложен в Плана за действие за изпълнение на Националната стратегия „Визия за деинституционализация на децата в Република България“ през 2011 г., като се очакваше от 2012 г. той да бъде функциониращ. Създаването на механизма е изключително важно в ключовия период на затваряне на голям брой домове за деца и поддържането на все още функциониращи институции и разкриването на нови услуги, които трябва да имат ясен принос към повишаване качеството на живот на децата, както и да не толерират т.нар. „кухи“ услуги. България все още не може да спре синхронното финансиране на двете паралелни системи за отглеждане на деца в риск, а именно системата на специализираните институции и системата на грижите в общността и това не само продължава твърде дълго, но е и икономически нерентабилно.
- Необходимост от развиване и прилагане на практика на нови интегрирани услуги за деца в конфликт със закона и реформа в областта на детското и младежкото правосъдие е една от темите, които се предлагат да бъдат допълнени в Доклада като ключова реформа, която следва да бъде предприета. Част от ключовите задачи пред услугите за тези деца са да се разработи и приложат мерки и дейности за привличане на семейството и близките в процеса на работа с детето в конфликт със закона и услуги за социално включване на младежите.
- Подобряване ефективността на социалните плащания: предлага се анализът да се допълни с необходимостта от въвеждане на цялостен подход за подкрепа на детето и семейството, чрез обвързване на социалните плащания със социална работа. Настоящата система на парично подпомагане, случваща се главно през социални помощи и социални плащания, често инвестира късно ресурси в семейното отглеждане на деца или ако реагира навреме, то е в недостатъчен размер. Помощите следва да се отпускат след индивидуална оценка на конкретната ситуация на семейството, която да разглежда не само доходите на родителите, посещението на задължителна предучилищна подготовка и др., а и всички останали фактори, обуславящи възможността на семейството да полага грижи за децата си.
- Ефективност на мерките за закрила на деца – безсаници: предлага се анализът да се допълни с необходимостта от предприемане на спешни мерки за повишаване капацитета на Отделите за закрила на детето, които продължават да действат в режим на стрес, опасност от прегаряне и недостиг на всички видове ресурси. Необходимо е спешно да се разработят стандарти за социална работа с деца, включително като натовареност и брой случаи на един социален работник.
- Изработване на ясна процедура за това кой поема отговорността по обхващането на децата: разпределянето на отговорностите по обхващането на децата в образованието продължава да е неясно и с

неадекватни правомощия за участващите страни като местни власти, училища, органи по закрила на детето и др. Необходимо е да има ясна процедура за изпълнение на отговорностите по обхващане на децата. Процедурата следва да бъде понятна на всеки от актьорите в процеса и да определя ясен център на отговорността за иницирирането на мерки и политики на национално и местно ниво за подобряване на обхващането.

- *Необходимост от реформиране на системата на предучилищното и училищното образование: предлага се частта за образование да бъде допълнена с необходимостта от широко консултиране и приемане на нов Закон за предучилищното и училищното образование в съответствие със специфичната препоръка към страната от страна на Европейската комисия.*
- *Ранно детско развитие: ранното детско развитие започва още преди раждането на детето и включва цялата необходима подкрепа от пренаталното му развитие до осмата му година, за да може да бъде реализирано правото му на оцеляване, закрила и грижа, което ще му гарантира най-доброто развитие. Предложението е да се добави текст, който коментира необходимостта от законово регламентиране и създаване на възможности за развиване на различни услуги за ранно детско развитие, включително алтернативни образователни услуги, които могат да посрещнат различните нужди на различните деца. Доставчиците на услуги за грижа и развитие в ранното детство в европейските страни обикновено са в широк спектър – публични институции, НПО, частни, общностни или домашно базирани форми, към каквато практика би трябвало да се стреми и България като член на ЕС, като се създадат минимални стандарти за качество, на които всички доставчици следва да отговарят.*

9. Нели Петрова-Димитрова – председател на УС на Институт за социални дейности и практики

В предоставеното становище е отбелязано, че проектът на Доклада отразява основните постижения на страната чрез подробен и описателен подход. Като цяло, отразената информация е релевантна. Едновременно с това, като слабост се откроява недостига на мониторинг и оценка на ефекта и въздействието от предприетите мерки и интервенции, както и поставяне на сериозните пропуски и проблеми. Подчертава се, че няма анализ на настъпилите промени в целевата група, анализ на ефективността и въздействието на посочените социални услуги, а по-скоро се посочват цифри по програми и проекти.

В становището са направени следните коментари:

- *Посочено е, че структурата и съдържанието на доклада ясно показват тревожната реалност, че социалните услуги не се предоставят в мрежа с услугите и мерките по заетост и социално подпомагане, тъй като няма гарантиран подход за работа в мрежа, междуинституционално взаимодействие и ориентиран към нуждите на отделния човек подход. Работата в мрежа и междуинституционално сътрудничество са голямо предизвикателство пред страната и властите на всяко ниво, но в най-голяма степен на местно ниво. Важно е подобна констатация да намери място в проекта на Доклада, за да стане основа за промяна в бъдеще.*

- Продължава да е сериозен проблем отсъствието на интегрирани социални, универсални и между секторни услуги за социално включване на младежи, които да обединяват дейности за професионално ориентиране, професионално обучение, заетост, със услуги за личностно развитие, подслон, подпомагане, психично здраве и пр. Структурите за заетост, образование и социални услуги не работят съвместно около нуждите на отделния млад човек. Цитираният в текста метод за управление на случай, или „кейзмениджмънт“, се отнася само до структурите по заетост, а по същество това е метод за работа по случай, който обединява и координира усилията на различни институции и услуги за постигане на обща цел, произтичаща от нуждите на потребителя.
- Достъпът до професионално обучение и квалификация на практика е затворен за младежите от уязвимите групи, които са отпаднали от училище преди завършен осми клас, поради изискването за завършена степен на училищно образование като вход към професионалното обучение. Най-сериозният проблем на образованието на младежите от уязвими групи е обезпокоителното несъответствие на завършен клас с ниво на знания и умения, което е сред основните фактори за отпадане от училище. Образователната система не разпознава този проблем или го адресира към други фактори, извън себе си.
- Завършилите помощни училища нямат реален вход към нормалната образователна система, което е грубо нарушение на техните права на достъп до образование. Например, завършилите осми клас на помощно училище нямат възможност за влизане в нормалната образователна система по действащото законодателство. Всичко това прави включването в реална заетост на тези млади хора твърде пожелателно. За тези, които все пак са намерили работа е необходимо психо-социално придружаване чрез социални услуги, психо-социални, здравни, което не се случва отново поради ограниченият достъп до такива услуги и поради отсъствието на развити пакети от дейности в тях, насочени към младежи.
- Още по-тежка е ситуацията на децата, участници в правни процедури и особено на тези в конфликт със закона. Реформата в правосъдието за деца се отлага повече от 20 години и продължава да боксува, независимо от приетите концепции, пътни карти и пр. За тези младежи липсват междусекторни, интегрирани услуги, които освен социални и образователни, би трябвало да включват и дейности за гарантиране на правата, подкрепа и придружаване при участие в правни процедури, специализирани услуги за личностно развитие и промяна, услуги за психично здраве и пр. Всичко това налага и нови механизми за смесено финансиране, иначе има риск социалните услуги да бъдат натоварени с дейности от сферата на универсалните услуги, т.е. здравни, образователни, правни и пр.
- Важно да се отрази, че системата за закрила на детето продължава да е центрирана към услуги за детето, не към техните родни семейства, т.е. да развива услуги за превенция на раздялата на детето от неговото семейство. Ежегодният анализ на практиката на Института за социални дейности и практики, като доставчик на социални услуги на повече от хиляда потребители годишно, в три града в страната и анализа на УНИЦЕФ на социалната услуга „Център за обществена подкрепа“ в гр. София през 2012 г. показва, че по-голямата част от направленията за подкрепа са за деца, не за семейства. Направленията за семейства се увеличиха поради задължителното

обучение на кандидатите за осиновители, за подкрепа на приемни семейства, не за сметка на дела на родните семейства.

- Качеството на предоставяните социални услуги е твърде разнообразно и няма гарантиран минимум за всички потребители в цялата страна. Действащите у нас критерии за качество на социалните услуги, не са достатъчно съотнесени към европейските критерии, ориентирани са към документи, процедури, не към ефективност по отношение на желаните промени в групата на потребителите, както и не респектират участието на потребителите при предоставянето тези услуги. Част от тези стандарти възпроизвеждат културата на институционалната грижа и медицинския подход към помагането. Мониторингът и контролът на това качество не се извършва с необходимата компетентност.
- Координацията между националните проекти на всички нива също е сериозен проблем, както и изключването на гражданското общество от много от тях.